

О'ЗБЕК КОМПОЗИТОРИ МУHAMMAD АТАЖАНОВ HAYOTI VA IJODI

Sultonov Dostonbek

*O'zbekiston davlat san'at va madaniyat institutining
Farg'ona mintaqaviy filiali Dramatik teatr rejissyorigi
2-bosqich talabasi*

E-mail: sultonovdoston07@gmail.com

Mobile: +998914917176

Ilmiy rahbar: Zunnunov Rovshanbek

Anotatsiya: Maqolada zamonaviy O'zbek kompozitori va pianinotchisi Muhammad Atajanovni hayot yo'li qilgan ishlari va yozgan asarlari haqida malumot berilgan. Ularni tahlil qilib, muallif iste'dodli kompozitorning ishlarini, yozgan asarlarini badiiy qiymatini ochib beradi.

Kalit so'zlar: kompozitor, musiqa, pianino, ustoz, asar, kompozitsiya.

1959 -yil 16-sentabrda Xorazm viloyati Urganch shahrida sozanda va bastakor oilasida tug'ilgan. Mehribon ota – onasi 4 ta o'g'il 2 ta qizga tarbiya berib, bilimli, hunarli hamda insoniy fazilatlarga ega bo'lib yetishishlari uchun jamiyatdagi ibratomuz faoliyatlari bilan bir qatorda oilada ham intildilar. Butun Xorazm ahli orasida munosib obro' qozongan ustoz Abdusharif va Biqajon aya nomlari bilan taniqli bo'lgan insonlar o'z farzandlarining tarbiyasi bilan jiddiy shug'illanib kelganlar. Farzandlari ichida beshinchisi bo'lgan Muhammadjonning musiqaga ishtiyoqi boshqalarga nisbatan ancha erta sezila boshladi. Hali maktab yoshiga yetmagan muhammadjonga otasi notalar yozishni, ularning sanalishi, cho'zimlari va umuman aytganda musiqa nazaryasidan ilk saboqlarni bera boshlaganlar. U o'z akasi Olimboy bilan bir ustozda talim olishgan. Bu esa muvaffaqiyatli uyg'unlikni tashkil etib, qator yutuqlarni zabt etishda juda qo'l keldi. 1979 yildan sozanda aka – uka Atajanovlar o'zlarining did va imkoniyatlaridan kelib chiqqan holda konsert dasturlarini tuzib, ko'plab konsertlarda ishtirok eta boshladilar. Muhammad Otajanov 1982 yilda M. Ashrafiy nomidagi Toshkent davlat konservatoriyasining N. B. Gienko fortepiano sinfini, 1989 yilda professor B. F. Gienko sinfida kompozitsiyani tamomlagan. 1982-1984 yillarda harbiy xizmatni o'tagan. 1985-yilda A.Qodiriy nomidagi Toshkent Madaniyat institutida o'qituvchi, 1996-2000 - yillarda " O'zgosteleradio" katta muharriri lavozimlarida ishlagan. 2000-2010 yillarda konservatoriyada katta o'qituvchi, dotsent. M.Atajanov - Respublika pianinotchilar tanlovi laureati, 1976 (Buxoro), Yosh kompozitorlar tanlovi-1987 (Moskva) va boshqalar.va Lvovdagi

Xalqaro festivalda ishtirok etdi . Otajonov asarlari Moskva, Varshava, Istanbul, Kanada, AQSH, Italiya va boshqalarda ijro etilgan.

Ishlari: Simfonik asarlar. Fortepiano va orkestr uchun kontsertlar № 1 - 1989, № 2 - 1993. Violonçel va orkestr uchun she'r-2005. No1 va 2-sirk simfonik orkestri uchun "Vertikal" syuitasi. Pianino va kamera orkestri uchun asarlar: "Yurish" -2001, "Yog'dular", "O'q otish" -2003, "Izhor", "E'tirof" -2004. Skripka va kamera orkestri uchun "Tokkata". Chang uchun kontsert THEY-1999. "So'g'diyona" ONI kamerasi uchun asarlari: "Guldasta" spektakli -2002. Xalq kuylari aranjirovkalari: "Njivr Hitav" – 2003. "Ek bar" – "Pakistani" ("Meru Pokuston") -2003, "Dil, dil, Pociston" " , Ovoz va orkestr uchun "Qadat gadem obopi". "Qoraqum afsonasi" she'ri -2005. Chang va ONI uchun simfonik konsert, rubob va ONI-2005 uchun konsert. ULAR uchun "Xorazm kaprichio" - 2005. Kamera-instrumental asarlar: Torli kvartet uchun syuita – 1986, skripka va fortepiano uchun "Tokkata" – 1984, skripka va viola uchun "Elegiya" – 1984, fortepiano uchun 12 preludiya – 1985, duetlar. ikki pianino–1990, "Piano eskizlari" -1991, Pianino duetlari: "Sair", "E'tirof", "Vahiy", "Noktyurn", "Kaifiyat", "Yangi yil oqshomi" -2000-2005 . Pianino uchun etyud-2005, saksafon va pianino uchun "Lirik Rax"-2004, karnay va pianino uchun "Toshkent tongi"-2003, shox va fortepiano uchun "Parvoz". Rubob va pianino uchun fantaziya-2003, rubob prima va pianino uchun rapsodiya-2004. "Aylaganing xub", Mashrab stansiyasi - dutor ansambli uchun -2005. Simfonik orkestr jo'rligidagi qo'shiqlar: "O'zbekiston", badiiy.A.Muhamadiev-2000. "Toshkentim", m. N. Narzullaeva. «O'zbekiston», st.T.Niyoz-2005. Estrada qo'shiqlari: "Shirin xotira", S. Rustam. "So'g'indim", "Yashnagan o'lkamga bok", "Gulchehra qiz o'ynasin", "O'zing yagona" ko'chasi N. Narzullaeva-2003. "To'y b'lsin", eski xalq. "Oy bog'i", "Sharshara", san'at.N.Usmonova-2003. "Men va sen", "Yaltiroq", st.M.Atadjonov-2003, Bolalar qo'shiqlari: "Onaxon O'zbekiston" -1996, "Musichai Begunok", K.Ota. "Shux chumchuk", san'at.T.Mullabaeva-1996. "Yurt madhi", Art. M. Xodjaeva-2000.

“Xivam”, Zarifiy ko‘chasi-2001, “Assalom” -2001, “Oh, aziz bola, Aziz” -2002, “Qashqadaryo” -2002, “Navoiy” -2003, “Sayxun Mavjlari” -2002, N. Narzullaev. “Sevimli er”, Art. N. Usmonova-2003 yil. Musiqali dramalari: “Bobur”, hammuallifi S.Hayitboyev va A.Ismoilov-1994, “Chirogimni kim yoqqadi”, hammuallif Q.Rahimov-1995, “Dilbar yuraklar” (H.Rasul, S.Saliev)–1996 . “Gunoh” -1998, “Qizi tug‘ilgan nozi bor” -2005 filmlari uchun musiqa.

Композитор Muhammad Atajanovning asarlari:

Chiqish Skripti

1. Опера “Ошикнома”
2. Муз.драма - “Хар кимки вафо килса”-по пьесе Х.Мухаммада
3. Трагикомедия -“Чирогимни ким ёкади”- по пьесе Ю.Джучича
4. Муздрама –“Дилбар юраклар”- по пьесе Х.Расула
5. Музыкально- хореографическая композиция –“Диатлесса” по сказке .Нормухаммада

Симфонические произведения

1. Симфония N1
2. Симфоническая сюита в 3-х частях
3. Концерты для фортепиано с симфоническим оркестром N 1,2,3
4. Концерт для чанга и ОНИ в 3-х частях
5. Концерт для кашкарского рубаба с ОНИ
6. Концерт для афганского рубаба с ОНИ
7. Концерт для нага с ОНИ
8. Увертюра для ОНИ- “Тимн молодости”
9. Увертюра для симфонического оркестра
10. “Хорезмское капричио” для ОНИ

Камерно-инструментальные произведения

11. “Яхши кайфият”-пьеса для фортепиано с камерным оркестром
12. “Тошкент окшоми”-пьеса для фортепиано с камерным оркестром
13. “Сайр”-пьеса для фортепиано с оркестром
14. “Изхор”-пьеса для фортепиано с оркестром
15. “Тошкент окшоми”-пьеса для саксафона с эстрадно-симфоническим Оркестром
16. Сюита для струнного квартета
17. Токката для скрипки и фортепиано
18. Сонаты для виолончели фортепиано N1,N2
19. “Баллада”- для виолончели и камерного оркестра
20. “Картина” –для виолончели и фортепиано

Atajanovning fortepiano asarlarining tadqiqotchilari asosan pianinotchilardir o'z ilmiy-metodik ishlarini, o'quv-uslubiy qo'llanmalarini, darslik bo'limlarini fidoyilik bilan bajargan. Bular, birinchi navbatda, taniqli fortepiano o'qituvchilari, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent I.G. Reves, nomzod san'at tarixi, dotsent L.M. G'aniyeva, xalqaro tanlovlar laureatlari, professor-o'qituvchilar MM. Fayziev va E.Z. Mirqosimov. Atajanovning fortepiano musiqasini tavsiflab, shuni ta'kidlash kerakki, unda bunga xos bo'lgan ijodiy individuallashtirishning jamlangan xususiyatlari mavjud. Kompazitorning asarlari musiqiy ijroga asoslangan amaliyotdir. Pianino bilan kundalik muloqot jarayonida Atajanov nafaqat bastakor, asarning kompozitsiyasini qurish, shuningdek, imkoniyatlarni o'rganuvchi musiqachi-tadqiqotchi ijrochisidir. Musiqani yaratish jarayonida, akustik ifodani ushlaydigan asbob pianinoning xossalari, uning tovush aurasidir. Demak, tovush va rangning bitmas-tuganmas boyligi Atajanov musiqasining tabiati, bastakorning pianino uslubining o'ziga xosligidir.

Atajanovning fortepiano musiqasi haqidagi fikri pianinotchilar uchun uslubiy ahamiyatga ega bastakorning uslubi, uning ifoda vositalari tizimi juda qimmatlidir ijro talqinining originalligi alohida ajralib turadi. Bugungi kunda bastakorning hayot va ijod yuli avjida. Yoshlarni iste'dodini rivojlantirish uchun unumdor ilhom manbai bo'ladigan asarlarni yaratish hamda yosh ijrochilarga uzining bor bilimini ulashish bilan band.

Foydalanilgan adabiyotlar:

- 1) Saodat Jo'rabekova "Muhammad Otajonov" Toshkent – 2021
- 2) . Файзиева М.М. Концерты М. Атаджанова в классе специального фортепиано. Ташкент, 2011.
- 3) Ганиева Л.М. Фортепианный дуэт в Узбекистане: вопросы интерпретации. Ташкент, 2010.
- 4) Миркасымова Э.З. Аспекты исполнительской интерпретации современных фортепианных циклов композиторов Узбекистана. Ташкент, 2016.
- 5) Copyright © 2023. Союз композиторов и бастакоров Узбекистана. Сайт разработан webnest.uz.